

Inhoud

Inleiding. Welkom in de eenentwintigste eeuw:
Amerika wordt jonger, veelkleuriger, duurzamer 9

- I AMERIKA NA DONALD TRUMP 23
 - 1 Amerika 2.0: Is Trump-gedrag besmettelijk? 25
 - 2 2020: Wanneer arriveren de Republikeinen eindelijk in de eenentwintigste eeuw? 38
 - 3 Een ander Amerika: Stille, snelle revoluties: homohuwelijk, porno en marihuana 50
 - 4 De Democratische droom: Een linkse dageraad na de inktzwarte Trump-nacht? 66

- II MORELE MISSERS: HET EINDE VAN DE CHRISTELIJKE CULTUURRIDDERS 79
 - 5 Duizenden lege kerken: Goddeloosheid in een godvrezend land 81
 - 6 Antiabortusactivisten: Wordt hun opmars vroegtijdig onderbroken? 92
 - 7 Gevangenis: Voorbij de opsluitgekte van Bill Clinton en Joe Biden 100
 - 8 Vuurwapens: Hoe lang houdt Amerika zich nog van den domme? 116

- III AMERIKAANSE ONGELIJKHEID: SOCIALISME VOOR DE RIJKEN 133
- 9 De universiteiten in Amerika: Het centrum van kennis en corruptie? 135
 - 10 Socialisme in het goede oude Amerika! Echt waar? 143
 - 11 Is de overheid een lust of een last? De herwaardering van de bureaucraten 153
 - 12 Ongelijkheid tussen rijk en arm: Mag de baas driehonderd keer zoveel verdienen? 163
- IV VERKIEZINGEN: HOE DE MINDERHEID DE MEERDERHEID BEDONDERT 175
- 13 Het kiesstelsel: Konkelfoezen hoort erbij 177
 - 14 Trump en de politiek: Aanvalluh! 194
 - 15 Een tweede termijn voor Trump: Steunt de boze, witte man hem weer? 211
 - 16 De buitenlandse politiek: Een cowboy als baas van een supermacht: 'Handen omhoog of ik tweet' 226
- V SLOT: TRUMP IS TIJDELIJK 237
- 17 Het wereldbeeld van journalisten: Een lachspiegel met een grauwsluier 239
 - 18 Het slagveld en de loopgraven maken plaats voor vergaderzalen en rechtbanken 243
- Dankwoord en verantwoording 251

Inleiding

Welkom in de eenentwintigste eeuw: Amerika wordt jonger, veelkleuriger, duurzamer

‘Ik wil best mijn excuses aanbieden, maar niet voor dingen die waar zijn. Er komen nu eenmaal veel misdadigers de grens over. Iedereen weet dat; het gebeurt voortdurend. Waarom ben ik een racist als ik dat zeg? Ik heb geen spoor van racisme in me.’

Donald Trump

‘We moeten ons verzetten tegen de leiders die een klimaat van angst en haat stimuleren en doen alsof racisme gewoon is. Het zijn leiders die mensen die er anders uitzien als duivels afschilderen. Het is de hoogste tijd dat de overgrote meerderheid van goedwillende Amerikanen zich hier onomwonden tegen uitspreekt.’

Barack Obama in 2019 na de dodelijke schietpartijen in Texas en Ohio

ECHT WAAR – ER IS HOOP: AMERIKA WORDT SNEL EEN PROGRESSIEVER LAND

Veel Nederlanders kijken met afgrijzen naar het nieuws uit Amerika: draconische abortuswetten, het drastisch terugdraaien van milieuwetten, razzia's om vluchtelingen op te pakken, steeds meer racistische incidenten, de zoveelste massaschietpartij.

En dan is er een president die naar hartenlust tegenstanders

beschimpt en beledigt, internationale verdragen aan zijn laars lapt, vreselijke dingen over vrouwen en immigranten zegt en intussen gemiddeld tien keer per dag een loopje neemt met de waarheid. In september 2019 is voor de Democraten in het Congres de maat vol. Ze beginnen een procedure om de president af te zetten (impeachment).

Dit boek gaat al dat akeligs niet uit de weg. Het is waar dat de sfeer in het land verhardt. Als de vertrouwde dreun van CNN, Fox of MSNBC met *breaking news* door de Amerikaanse huiskamers dendert, is het heel soms goed nieuws (over de florierende economie en de lage werkloosheid bijvoorbeeld) maar veel vaker slecht nieuws: over conflicten en ruzies, beledigingen en scheldpartijen.

Wat we dan horen en zien, is een eenzijdig relaas over de gekkigheid van gisteren en vandaag. De verslavende vierentwintiguursnieuwsfabriek vertelt ons níét over de minstens even spannende en hoopgevende ontwikkelingen in de Amerikaanse samenleving die zich over jaren uitstrekken.

En ja, dan is er hoop.

Amerika wordt snel een progressiever land. Een paar voorbeelden: ik had in mijn beginjaren als NOS-correspondent (1986-1989) niet durven voorspellen dat Amerika nog eens het homohuwelijk zou legaliseren. Toch is het gebeurd en de meeste Amerikanen – zelfs veel Republikeinen – vinden dat nu prima.

Na vele jaren van hysterische opsluitgekte denken Democraten én Republikeinen – ja, gelukkig ook Donald Trump – eindelijk schuchter na over een minder bruto en racistisch gevangenisstelsel.

Marihuana is in steeds meer staten legaal. Amerika heeft Nederland al lang links ingehaald. Hoe symbolisch: in *dispensaries* – de Amerikaanse variant van onze coffeeshops – zijn

oer-Hollandse stroopwafels met marihuana te koop. Voor de kenners: De ‘Dutch Girl Stroopwaffles’ hebben tien milligram THC per wafel. In de marihuanawinkels is ook een rijk assortiment aan vrolijk makende chocola, snoepjes, kauwgum en drankjes in de aanbieding. In Nederland zijn die producten amper te verkrijgen. Amerika heeft ons ingehaald.

Wie had dat tien, vijftien jaar geleden verwacht? Marihuana legaal! Er zitten halve gevangenispen vol met betrapte gebruikers en kleine dealers. In 1992 liet Bill Clinton zich ontvallen wel eens een sticky te hebben gerookt. Hij voegde er – weinig geloofwaardig – aan toe: ‘Ik heb niet geïnhaleerd.’ Dit soort zelfreinigende, presidentiële kletspraak lijkt erg lang geleden.

We moeten ook hoognodig ons beeld bijstellen van Amerika als een fanatiek godsdienstig land. De kerken lopen leeg. Vooral jongeren keren God massaal de rug toe. Rechts Amerika klampt zich vast aan de zekerheid dat hemelse genade een levenslange garantie oplevert voor hun strengconservatieve ideologie. Maar zelfs deze eeuwige waarheid is onderhevig aan de harde wetten van aardse tijdelijkheid.

Steeds meer jongeren zijn dus niet meer godsdienstig. De ontkerkelijkheid, die in West-Europa in de vorige eeuw het fundament onder veel kerken ondergroef, heeft nu Amerika in haar greep. De gevolgen voor politiek en samenleving zijn ver gaand. En niet terug te draaien. Zelfs niet door Donald Trump en zijn companen.

Ook onomkeerbaar is de verkleuring van de vs. Het aantal blanken neemt percentueel snel af, met name in de oudere generaties. Onder jongeren tot achttien jaar zijn blanken al bijna in de minderheid. De gekleurde minderheden stemmen overwegend Democratisch. Op den duur trekt de demografie het land onstuitbaar naar links. De kruistocht van Trump tegen immigranten is een vergeefse poging die ontwikkeling af

te remmen. Is Trump zo tegen immigranten omdat hij deze potentiële Democratische kiezers buiten de deur wil houden? Of is dat te cynisch?

De jonge generatie van Millennials (1981-1996) en de nog jongere Generation Z zijn samen nu al de grootste groep kiezers. Ze willen een ander Amerika: duurzamer, socialer, minder ongelijk. De kritiek van jonge kiezers op Amerika en zijn merendeels bejaarde leiders is diepgaand. Deze groep kiezers tot pakweg vijfendertig jaar bepaalt het eigen levenspad. Zij zijn de energieke, creatieve en veelal progressieve leiders van morgen.

Zeggen linkse Amerikanen over tien jaar: 'Een vreselijke man was die Trump toch. Maar achteraf is het het beste wat ons had kunnen overkomen. Hij probeerde ons uit elkaar te drijven maar bracht ons juist samen. En eh... over Trump gesproken: wanneer komt hij eigenlijk uit de gevangenis?'

Wat een scenario zou dat zijn! Of naïeve dagdromerij van Trump-haters?

EEN ANDER AMERIKA: OVER STILLE REVOLUTIES EN SPREEKSTALMEESTER DONALD TRUMP

Wij journalisten letten eenzijdig op het dagelijkse nieuws en veel minder op de lange termijn. Als nieuwsjunkie van de afgelopen veertig jaar ben ik een medeplichtige ervaringsdeskundige! Bij verkiezingen blijft het verleidelijk om te letten op de lawaaiige malligheden van het campagne circus: wie scheldt op wie en hoe hard is de tegenreactie? Heb je dat laatste tv-spotje gezien? Echt schandalig! Weet je wat Donald Trump nu weer over immigranten en linkse vrouwen heeft gezegd? En dat dan vierentwintig uur per dag, zeven dagen per week.

Het nieuws uit de nieuwscarrousel is belangrijk, maar gaat bijna altijd gepaard met een knal of plof, ruzie of conflict. Het aanzien van de Amerikaanse samenleving (en elke andere samenleving) wordt op den duur meer bepaald door langzame, stille revoluties. Die zijn nooit breaking news.

Dit boek gaat over het politieke circus. Dat is immers te leuk om te missen. Maar ik schrijf vooral over die stille revoluties. Alleen als je die meeneemt in je waarneming, snap je echt wat er gaande is in de vs.

Ik zoek naar de stem van het volk. Wat willen Amerikanen als je er echt naar vraagt? De titel van dit boek zegt het: *Alles gaat voorbij, zelfs Donald Trump*.

Is het dus zeker dat Trump in 2020 verliest? Nee, allerminst. Ik geef mijn boektitel een bredere uitleg: Amerika gaat een toekomst tegemoet waarin het gedachtegoed van Donald Trump en de Republikeinen gestaag aanhang verliest.

De politieke agenda in Washington werd tientallen jaren eenzijdig beheerst door de Republikeinen en hun christelijke bondgenoten. Dat monopolie verbleekt nu. Veel kiezers vragen om andere prioriteiten. Dit is ten opzichte van eerdere verkiezingen een ommekeer, die Republikeinen zou moeten verontrusten.

Geen wonder dat Donald Trump zoveel herrie maakt. Dat leidt heel prettig af van een andere, serieuzere analyse van wat er gaande is in de vs. Trump kan het proberen te maskeren, maar wie de politieke herrieschopperij van Trump even terzijde schuift, ziet dat de stemming in de vs echt verandert. Het politieke tij keert zich tegen rechts, zegt opiniepeiler James Stimson van de University of North Carolina, die zich specialiseert in de langetermijntrends in de politieke voorkeur van Amerikanen.

Na de linkse jaren zestig volgde een lange periode van rechts

denken (Nixon, Reagan, tweemaal Bush en nu Trump. Die periode komt nu versneld ten einde door de extreemrechtse gekkigheid van Donald Trump. Stimson: ‘De stemming is sinds 1961 niet meer zo links (‘liberal’) geweest. Het is de te verwachten linkse reactie op Donald Trump.’

Maar er is meer aan de hand dan de afkerige reactie onder progressieven van Donald Trump. Er is in het politiek discours eindelijk ruimte voor progressieve onderwerpen als klimaat, beperking van vuurwapenbezit, betaalbaar onderwijs, toegankelijke gezondheidszorg en aanpak van de schrijnende verschillen tussen rijk en arm.

De kans op een Democratische meerderheid in het land wordt dus met het jaar groter. Tenzij de Democraten het opnieuw voor zichzelf verknallen. Donald Trump doet zijn uiterste best om de progressieve agenda verdacht te maken. Hij brengt liever zijn rumoerige angstagenda aan de man: te veel immigranten, een machtsbeluste overheid en Democratische radicalisering. Daarmee gooit hij het linkse wensenlijstje van de Democraten in de politieke prullenbak. Dat lukte hem in 2016 wonderwel. In 2020 weer?

De verkiezingscampagne zal deze keer vast weer harder en duurder zijn dan de vorige keer. De kandidaten voeren dagelijks hun lawaaiige kunstje op. Ze kennen immers de Moeder van Alle Campagnewetten: ‘Wie het meeste lawaai maakt, krijgt de meeste aandacht.’

Het zal opnieuw niet heel beschaafd en fijngevoelig zijn. Zo’n verkiezing is voor politieke junkies – in al zijn banaliteit – een niet te versmaden traktatie.

In 2020 zien we het allemaal: ‘The good, the bad & the ugly’. Ik kan niet wachten.

EEN TWEEDE TERMIJN VOOR DONALD TRUMP? PROGRESSIEVEN BIJTEN IN HUN LINKSE KUSSEN

Een tweede termijn voor Trump is het ultieme rampscenario voor de Democraten. Nog een keer verliezen van een man als Trump is de politieke knock-out voor de bejaarde Democratische Partij-elite. Acht jaar Trump betekenen waarschijnlijk ook een grotere rechtse meerderheid in het Hooggerechtshof (van kolossaal belang voor abortus, wapenwetten, homorechten en kieswetten) en meer conservatieve federale rechters. De politieke echo daarvan zal doorklinken tot tientallen jaren na het presidentschap van Donald Trump.

Dit alles leidt tot het verder terugdraaien van de milieu-maatregelen van Barack Obama, het uitkleden van Obamacare, meer belastingverlagingen voor rijken en nog langer een buitenlands beleid gebaseerd op confrontatie en niet op samenwerking (het opzeggen van wapenafspraken en handelsverdragen, het dreigen met raketaanvallen, economische strafmaatregelen).

Donald Trump heeft deze vorm van economische oorlogsvoering veelvuldig toegepast in zijn eerste termijn. In een tweede termijn, als hij zich geen zorgen meer hoeft te maken over herverkiezing (twee termijnen is het wettelijke maximum), zal hij zijn economische wapenarsenaal extra oppoetsen.

De gevolgen van één presidentiële termijn van vier jaar zijn te overzien. Nóg vier jaar Trump? Dan is de schade (vanuit Democratisch perspectief) gigantisch.

Dan zie je weer een president die opwarming van het klimaat geklets vindt ('een hoax'). Het is een complot van de Chinezen ('klimaatverandering is verzonnen door de Chinezen') om Amerikaanse handelsbelangen te dwarsbomen. De Trump-regering geeft daarom niet langer geld aan onderzoek

van de overheid naar de gevolgen van hogere temperaturen voor gezondheid en landbouw.

De regering weigert tientallen onderzoeken te publiceren met waarschuwingen over verandering van het klimaat. Milieumaatregelen zijn hinderpalen voor ambitieuze ondernemers, zegt de president. Hoe langer Trump aan de macht is, hoe diepgaander de gevolgen hiervan zijn. Onwetendheid als politieke strategie dus.

Neem het Klimaatakkoord van Parijs. Als enige land ter wereld zijn de vs daaruit gestapt. Dat kreeg wereldwijd terecht veel aandacht. Met nog eens vier jaar Trump in het Witte Huis is de kans verkeken om dit snel terug te draaien. De president kraait dan victorie.

Allemaal waar. Maar er is dus een ander perspectief.

HET ANGSTBEELD VOOR DE REPUBLIKEINEN: STEEDS MEER BEDRIJVEN KIEZEN VOOR EEN PROGRESSIEF BELEID

Hopelijk kijken progressieve kiezers in 2020 iets verder dan het stemlokaal om de hoek. Dan blijft er voor hen hoop – zelfs bij een tweede termijn van Trump. Buiten de directe invloed van de politiek gaan veel veranderingen in de vs, die centraal staan in dit boek, gewoon door. Burgers en bedrijven trekken hun eigen plan.

Neem opnieuw het klimaat. Trump stapte inderdaad uit het Klimaatakkoord van Parijs. Maar Amerika bleef er voor een groot deel in: vijftientig staten blijven trouw aan het Klimaatakkoord. Ze ondertekenden een verklaring van de Climate Alliance: ‘In iets meer dan twee jaar is de Alliantie gegroeid van drie naar vijftientig. Dat zendt een belangrijk signaal naar

het hele land dat de politieke leiders in de staten de uitdaging van klimaatverandering oppakken en werken aan breed gedragen oplossingen.'

We zien hier glashelder de kloof tussen regionale politici en de Trump-regering. Zelfs grote bedrijven – traditioneel bondgenoten van de Republikeinen – trokken bezorgd aan de bel. De CEO's willen – anders dan Trump – juist wel klimaatbeleid; consumenten eisen het immers. Het is een onstuitbare ontwikkeling.

Bedrijven als drijvende kracht achter strenger klimaatbeleid? Ja, dat is de realiteit nu. Een voorbeeld: op de Harvard Business School bestaat al jaren het studieonderdeel Re-imagining Capitalism (het nieuwe beeld van kapitalisme). Jaren geleden kwamen daar amper dertig studenten op af, nu driehonderd.

Het bedrijfsleven moet slagen waar de politiek faalt, zeggen studenten en docenten. Econoom Rebecca Henderson geeft de cursus. In *The Washington Post* zegt ze: 'De onderzoeken bevestigen wat ik zelf ook zie: studenten zijn bezorgd over de richting die de vs en de wereld inslaan.'

Op de webpagina van Harvard gaat het over verschillen tussen rijk en arm, de klimaatcrisis en wat het bedrijfsleven eraan moet doen. Het gaat er niet langer over óf bedrijven een verplichting tot handelen hebben. De vraag is hóé grote ondernemingen die plicht invullen. De studenten die hier afstuderen, zijn de directeuren en CEO's van morgen.

Geen wonder dat bedrijven nu al vaak aan de kant van de progressieven staan. Hun bedrijven vergroenen snel. Ze willen ook geen zaken meer doen met staten met antihomo- of anti-abortuswetten. De publieke opinie dwingt hen partij te kiezen.

Steeds meer bedrijven kampen met interne en externe kritiek. Werknemers van een beddenfabrikant kwamen erachter dat de fabriek leverde aan opvangcentra voor vluchtelingen en

protesteerden daartegen. American Airlines ontdekte dat onder de passagiers kinderen waren die door de Trump-regering van hun ouders gescheiden waren.

Een treffend voorbeeld is de Bank of America, die de banden verbreekt met bedrijven die de kampen exploiteren waarin de Trump-regering immigranten opsluit. Die worden wel concentratiekampen genoemd. Daar wil zo'n bank niks mee te maken hebben, uit angst voor boze klanten en protesterende medewerkers.

De president toont zich ongevoelig voor alle kritiek, ook al komt die vaak van doorgaans politiek bevriende burgers zoals CEO's.

Trump is Trump. Hij is onverstoorbaar en houdt voet bij stuk.

HET NETWERK VAN RECHTS LIJKT OP EEN GRONINGSE BOERDERIJ: MET SCHEUREN, UIT HET LOOD EN NIET MEER TE REPAREREN.

Nog een voorbeeld van een groot bedrijf dat zich – vergeleken met vroeger – anders gedraagt: Shell koppelt de betaling van de CEO mede aan de mate waarin het lukt de eigen CO₂-uitstoot terug te dringen. Ook Chevron heeft zo'n regeling.

Vier grote autofabrikanten in Amerika (BMW, Ford, Honda, Volkswagen) maken een lange neus naar president Trump door demonstratief een afspraak te maken met de staat Californië over minder vervuilende auto's. De president wil die regels drastisch versoepelen (dat sluit aan bij zijn afkeer van het Klimaatakkoord van Parijs). Californië loopt voorop in anti-Trump-initiatieven. De mega-autofabrieken sluiten zich hierbij aan. Dat is een tegenvaller voor een Republikeinse pre-

sident die grote bedrijven doorgaans tot zijn politieke bondgenoten mag rekenen.

CEO Joe Kaeser van Siemens (vijftigduizend werknemers in de VS) was ongekend fel over Trump: 'Het baart me zorgen dat de belangrijkste politieke post in de wereld nu het toonbeeld is van racisme en intolerantie. Ik heb vele jaren in de Verenigde Staten gewoond en heb nergens meer vrijheid, tolerantie en openheid ervaren.' Die tijd is nu voorbij, zegt Kaeser, door de verwerpelijke retoriek van de president.

Grote bedrijven als de verzekeraar MetLife, de winkelketen WalMart (geen of minder verkoop van de zwaarste halfautomatische geweren, hogere minimumleeftijd voor wapenkopers), de autoverhuurbedrijven Avis en Hertz, de vliegmaatschappijen Delta en United (geen reiskorting voor de wapenlobbyisten van de National Rifle Association). Deze bedrijven doen wat langs de gewone wetgevende weg onbespreekbaar en onhaalbaar is.

Er is ook druk op de banken om de banden te verbreken met commercieel gerunde gevangenen. Die hebben een erg slechte reputatie. Ook hier blijft de bank liever verre van.

De ommezwaai van bedrijven is temeer opvallend omdat het bedrijfsleven qua politieke sympathie doorgaans solide aan de rechterkant zit. Trump vervreemdt CEO's en werknemers van deze grote ondernemingen van zijn presidentschap door vast te houden aan denkbeelden uit de vorige eeuw.

Steeds speelt voor bedrijven de macht van de consument een rol. Een kleine groep boze consumenten kan voor grote publieke schade zorgen. Voor je het weet is er een oproep voor een boycot. Daar zijn CEO's supergevoelig voor.

Consumenten weten dat en verbreden hun werkterrein. Ze screenen bedrijven op steeds meer onderwerpen: zijn ze wel homo- en klimaatvriendelijk, is hun genderbeleid op orde, overtreden de mannelijke managers #MeToo-gedragsregels,

zitten er genoeg vrouwen in de top, verdient de CEO niet te veel, betalen ze netjes belasting, zijn ze niet te monopolistisch, zijn er stiekem banden met de wapenindustrie, let het bedrijf in het buitenland genoeg op mensenrechten?

Let wel: het gaat hierbij steeds om progressieve initiatieven. Er zijn geen actiegroepen van consumenten die openlijk een bedrijf bekritisieren omdat het te véél aandacht besteedt aan klimaat, mensenrechten, kinderarbeid of homobeleid. Durven conservatieve consumenten niet voor hun overtuiging op te komen? Ontbreekt het hun aan actie-ervaring?

Rechts zit in het defensief. Het Old Boys Network waaraan de Republikeinen en CEO's conservatieve zekerheden ontleenden, is als een boerderij in Oost-Groningen: met scheuren, uit het lood en niet meer te repareren.

De aarde onder hun gehavende bastion blijft schudden en beven. Tot een nieuw evenwicht ontstaat. Dat kan nog wel even duren.

WIE HAD DAT GEDACHT? VEEL JONGEREN WILLEN SOCIALISME

De grootste onstuitbare bron van modernisering van de Amerikaanse samenleving blijft de demografie: de oudere, veelal conservatieve generaties maken plaats voor progressievere Millennials (1981-1996) en Generation Z (na 1996). De jongeren zoeken en vinden hun eigen weg in het leven. Ze zijn ambitieus, veelkleurig, geëmancipeerd, hoogopgeleid en veelal niet kerkelijk. Deze aanstormende generatie wordt nauwelijks gehinderd door God, gebod of een knellende ideologie. Past dat bij het verdorde gedachtegoed van de Republikeinse Partij?

Het is ook de jonge generatie die geen genoeg neemt met

de Amerikaanse Droom, die hun probeert wijs te maken dat je vanzelf rijk en succesvol wordt als je maar hard genoeg je best doet. Voor veel Amerikanen is dat allang niet meer waar. De droom werd een nachtmerrie. Dit zijn de kids van ouders die de massale afbraak van industriële banen hebben meege maakt. Deze jongeren zijn opgegroeid in een tijd dat het gemiddelde loon van werknemers (hun ouders dus) amper steeg, terwijl de rijken wel steeds meer verdienden. Intussen werden de vakbonden weggepest. In 1950 was nog dertig procent van de werknemers vakbondslid; nu nog slechts tien procent. In het bedrijfsleven zelfs minder dan zeven procent. Vakbonden zijn veelal een krachteloos wapen geworden. Veel boze ex-vakbondsleden stemden op Trump.

Miljoenen jongeren hebben hun vaders en moeders zien worstelen met de onzekerheid van twee, soms drie banen tegelijk. Ze herkennen de discussies over zorgverzekering: ‘Kopen we die alleen voor de kinderen of kunnen we die ook voor de ouders betalen? Of zijn we allemaal onverzekerd?’ Miljoenen afgestudeerde studenten kijken ook nog eens aan tegen een schuld van vele tienduizenden dollars. Deze jonge Amerikanen zeggen: genoeg!

Republikeinen moeten zich afvragen wat hun politieke toekomst is wanneer ze deze groeiende groep kiezers blijvend negeren. De urgentie is groter dan ooit. De eigenheimerige ontkenning van de Republikeinen kan hen fataal worden.

De Democraten ontkomen evenmin aan zelfonderzoek. Dit zou de onderzoeksopdracht kunnen zijn: ‘Waarom lukte het ons niet om al die gedupeerde medeburgers te steunen in hun strijd tegen het cowboykapitalisme van de laatste vijftientig jaar? Geen wonder dat wanhopige kiezers naar Donald Trump vluchtten. Wanneer worden we weer een partij die echt voor de zwakkeren opkomt?’

Donald Trump wekte de verwachting deze rol op zich te nemen. Hij deed het tegendeel: de president sluit zich op in het politieke keurslijf op de uiterste rechterflank van de Republikeinse Partij. Dan ontstaat ruimte in het midden. Daar ligt de kans voor de Democraten.

Daarmee is er ook meteen het gevaar dat de Democraten te ver naar links doorschieten. Want voor veel jongeren is dat politieke midden niet genoeg. Ze willen meer, véél meer. Dit is de eerste jongere generatie die kapitalisme massaal afwijst; 51 procent denkt positief over socialisme. Het kapitalisme zit in de beklagdenbank. In Amerika!

Het neoliberalisme (kleine overheid, sterk marktdenken, beperkte verzorgingsstaat) was jarenlang het politieke en economische plechtanker van de Republikeinen. Voor jonge kiezers heeft dat model afgedaan. Er kleven te veel nadelen aan.

Dit beeld dringt zich op: de talrijke jonge vernieuwers rammen ongeduldig aan de roestige poort van het vermolmde rechtse bastion. Binnen zit een zichtbaar geïrriteerde Donald Trump naar Fox te kijken en driftig nijldige tweets te versturen. Zijn bewakers stuurt hij naar de ophaalbrug: 'Houd ze buiten de deur!'

De opgewekte jonge leiders hebben allang geen zin meer om de geërgerde, presidentiële tweets te lezen, laat staan zich erover op te winden. Ze hebben het even te druk met de uitdagende toekomst van Amerika. Welkom in de eenentwintigste eeuw.